

CZU: 027.5:338.48=135.1

BIBLIOTECILE PUBLICE CA DESTINAȚIE TURISTICĂ

Ivan PILCHIN,
redactor-șef

Configurând ipostaza de turist a omului secolului al XX-lea, istoricul german Hasso Spode notează: „Puterea de influență a lui *homo turisticus* în epocă este evidentă. Dar până de curând știința istoriei abia dacă l-a luat în seamă”¹. Această observație scoate în prim-plan rolul tot mai important al turismului și, totodată, faptul că deconectarea de la cotidian și călătoriile au devenit o componentă esențială a ritmului modern de viață.

Pe lângă multitudinea căilor bătătorite și a obiectivelor obligatorii de vizitat de pe harta turismului cultural, cu totul aparte se situează bibliotecile publice cu renume mondial. Ele sunt căutate de cele multe ori de entuziaști ai cărții și de profesioniști din domeniul biblioteconomic, oameni curioși să afle atât despre funcționarea unei instituții bibliotecare, cât și despre colecțiile de carte, funcționalitatea arhitecturală sau de design interior al acesteia. Ca instituții culturale, bibliotecile publice sunt privite astfel mai mult decât simple locuri de lectură, spații interactive, locuri de socializare și centre de conservare a patrimoniului cultural. Fenomenul bibliotecilor publice devine în sine un obiect al cunoașterii, în care aspectul istoric se intersectează cu cel al designului, al inovației arhitecturale sau tehnologice etc.

Scriind despre primele vizite ale specialiștilor și ale utilizatorilor la noua Bibliotecă de la Alexandria (sau *Bibliotheca Alexandrina* din Egipt), Gérald Grunberg, un profesionist în domeniul managementului și al construcțiilor de biblioteci, face o observație demnă de reținut: „Bibliotecarii sunt oameni mai degrabă monomaniaci care-și fac în genere itinerarele turistice în funcție de numărul de

¹ *Omul secolului XX*. Volum coordonat de Ute Frevert și Heinz-Gerhard Haupt. Traducere de Maria-Magdalena Anghelescu. Iași: Polirom, 2022. – p. 97.

biblioteci care urmează să fie vizitate, așa cum alții se gândesc mai întâi la biserici sau la alte muzee. [...] Fiindcă bibliotecarilor nu le place nimic mai mult decât să viziteze biblioteci, se mulțumesc în general cu călătoriile pe care le propun cărțile, în care au tendința de a plasa, uneori, o încredere excesivă”². Această constatare, cu câteva inserții (auto)ironice, conține și un adevăr pe care bibliofili și bibliotecarii cu vocație îl pot verifica în baza experienței proprii.

În anul 2006, bibliosoful Alexe Rău, director general al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova în perioada anilor 1992-2015, publică articolul „Cum ar arăta un curs special de bibliosofie”³, în care expune un concept al disciplinei. Pe lângă perspectiva filosofică asupra cărții, lecturii și bibliotecii, a filosofiei biblioteconomiei, a tipologiei ontologice a bibliotecilor (arhetipul de labirint, arhetipul de paradis, arhetipul de turn etc.), Alexe Rău introduce în proiectul cursului său și aspecte filosofice ale bibliopsihologiei și biblioarhitecturii. Acest compartiment, în care este abordată evoluția biblioarhitecturii mondiale, aduce în prim-plan aspectele ecologice ale biblioarhitecturii, corelația factorilor de impact psihologic al biblioarhitecturii (aproapele și departele, familiarul și distantul) și modele de biblioarhitecturi sub aspectul lor filosofic și bibliopsihologic. Formarea unui bibliotecar din perspectiva bibliosofică („ca abordare din interiorul uman a problemelor cărții, lecturii și bibliotecii”) nu poate fi, prin urmare, considerată completă doar prin cunoașterea și înțelegerea dimensiunii teoretice și istorice a arhitecturii de bibliotecă, ci și prin vizitarea celor mai cunoscute biblioteci ale lumii. Edificii precum Biblioteca Națională din Praga sau Biblioteca Națională din Franța, Biblioteca Publică din New York sau Biblioteca Congresului Statelor Unite ale Americii, Biblioteca Oodi din Helsinki⁴ sau Biblioteca Britanică, Bibliotheca Alexandrina sau Biblioteca din Stuttgart – toate acestea și multe alte biblioteci ale lumii pot deveni adevărate puncte de pelerinaj profesional, în care arhitectura, colecțiile și atmosfera completează cunoașterea, contribuie la dezvoltarea unei perspective cuprinzătoare asupra domeniului biblioteconomic, unde profesioniștii domeniului pot învăța, medita și regăsi sensul profund al muncii lor.

² *Noua Bibliotecă de la Alexandria*. Volum coordonat de Fabrice PATAUT. Traducere de Ion CREȚU. București: Institutul Cultural Român, 2006, pp. 87-88.

³ RĂU, Alexe. Cum arată un curs special de bibliosofie. In: Alexe RĂU. *Un fir de plumb atârnat de un lucru fragil și înaripat*. Chișinău: Museum, 2007, pp. 87-94.

⁴ Vezi în acest număr (pp. 22-29) *Jurnalul de Helsinki* (10-15 iunie 2024) semnat de Mariana Harjevschi.